

SPINDET

SPROGPSYKOLOGISK INFORMATION OG DEBAT, DECEMBER 2017

TEMA: KUNSTIG

INDHOLD

03 LEDER

15 DR.DK'S ENSIDIGE OG
UNUANCEREDE VINKLING
AF EU'S "TØRKLÆDE"-DOM
SANDRA FREDMARK

04 UDSKRIVER VI EN
KUNSTIG VIRKELIGHED?
PAULINA BALA

19 KUNST OM DET KUNSTIGE

09 SPROGKRYDS

20 HVAD LAVER KANDIDATER I
SPROGPSYKOLOGI?
SØREN BECK NIELSEN

10 ANTIDEPRESSIV MEDICIN
CHRISTINA FOGTMANN
FOSGERAU

25 FORTÆL OM DIT STUDIEJOB

LEDER

Vi læser og producerer falske nyheder. Vi bliver bedre til at forstå og udnytte kunstig intelligens. Vi kan købe falske blomster, spise kunstigt kød og hvis vi tør, kan vi tage VR-briller på og begive os ud i et kunstigt univers. Det kunstige er allestedsnærværende - og nu er det også temaet for denne udgave af SPINDET.

I denne udgivelse bliver der rejst spørgsmål om kunstighed både inden og uden for academia: Kan man udskrive en bid af virkeligheden, uden at denne bliver kunstig? Tegner journalistikken et uægte billede af samfundet? Og er vi mon bevidste om mediernes magt? Kan brug af medicin udfordre vores oplevelse af et autentisk selv?

Bladet rummer også en række kvalificerede svar på spørgsmålet: "Hvad kan man bruge sprogpsykologi til?".

Rigtig god læselyst!
SPINDET

UDSKRIVER VI EN KUNSTIG VIRKELIGHED?

Overvejelser om sammenhængen mellem udskrivningsprocessen og analyseprocessen

AF: PAULINA BALA, SPROGPSYKOLOGI

I denne artikel diskuterer jeg, om det er muligt at adskille udskrivningsprocessen og analyseprocessen. Jeg har udskrevet den samme samtalesekvens på tre forskellige måder, der repræsenterer forskellige kompromisser mellem, hvad der på den ene side er mest tids efficient og læsevenligt, og på den anden side detaljeret og analytisk forsvarligt.

Jeg kommer frem til, at en selektiv udvælgelse i udskrivningsprocessen ikke nødvendigvis medfører uønsket bias. Man må dog være opmærksom på, at analyseprocessen starter, allerede når man beslutter sig for, hvilken udskriftskonvention man benytter, og hvilket formål udskriften skal have.

“Although I’d probably rather transcribe than do any other part of the work (analyzing, theorizing, lecturing, teaching, etc.), the one thing I’d rather not do is talk about transcribing. It’s not a topic.” (Jefferson 2004:13). Sådan skriver Jefferson, en af Konversationsanalysens (CA) grundlæggere og udviklere af den udskriftskonvention, der internationalt anerkendes som *“gold standard”* (Lerner 2004:3) (se f.eks. Atkinson og Heritage 1999).

Jefferson vil altså hellere udskrive data end analysere, og hun opstiller dermed en opdeling af udskrivningsprocessen og analyseprocessen. Men allerede ved at udskrive efter CA-konventioner og

placere sig indenfor den konversationsanalytiske tilgang træffer man en række til- og fravalg. Disse valg er ikke bare udslagsgivende for, hvordan udskriften kommer til at se ud, men også hvilke problemstillinger man kan undersøge på baggrund af sine data.

Hvis man vælger at følge den konversationsanalytiske induktive tilgang til data, bør man i princippet udskrive alt. Man kan jo ikke på forhånd vide, hvad der viser sig at have betydning (Nielsen 2007:17), så selv den mindste tøvlyd eller intonationsstigning bør fremgå af udskriften. Men *“det er umuligt at gengive alle aspekter af talesprogssignalet på skrift”* (Karrebæk 2008:56), hvilket betyder, at man ikke kan undgå at miste nogle detaljer undervejs. Derudover kan man heller ikke undgå, at der i udskrivningsprocessen sker en større eller mindre grad af fortolkning.

“At udskrive er at tolke” (Nielsen og Nielsen 2005:165) men alligevel fremgår det af Steensig (2005:195), at udskrifter, der bygger på CA-konventioner, er finere og lægger op til mindre fortolkning end andre. Dette virker lettere selvmodsigende, ikke mindst i lyset af, at der selv inden for CA findes flere forskellige konventioner, hvilket antyder, at nogle udskrifter er finere og mindre fortolket end andre.

Nielsen og Nielsen (2005) skriver med henvisning til Nettelbladt (1994), at man i udskrivningsprocessen risikerer at blive biased, "idet man ubevidst kan forsøge at fremhæve fænomener, som man har i sinde at analysere" (Nielsen og Nielsen 2005:165). Man er altså i gang med at udvælge parametre til analysen, allerede når man udskriver, idet (udskrivnings-) "processen består af aktiv udvælgelse" (Nielsen 2007:17). Spørgsmålet er så, om den aktive udvælgelse medfører uønsket bias, eller om den snarere er en del af analyseprocessen?

AT GÅ PÅ KOMPROMIS

For at svare på dette, må man overveje, hvilket formål man har med udskrivningsprocessen, og hvilken betydning man tillægger det færdige produkt, udskriften. Formålet med udskrivningsprocessen kan være at fastholde talesproget og dermed muliggøre en egentlig analyse på baggrund af den statiske udskrift. Men man kan også betragte udskrivningsprocessen som en del af selve analyseprocessen, hvor man løbende tilføjer flere detaljeringsgrader og derved faktisk holder sin udskrift dynamisk.

"En udskrift, som bruges til videnskabelige formål, repræsenterer et kompromis imellem, hvad der er læseligt for så mange mennesker som muligt, og hvad der får så mange detaljer med som muligt. Udskriften udgør endvidere et kompromis imellem, hvad der er tidsmæssigt muligt, og hvad der er analytisk forsvarligt" (Nielsen 2007:17).

Med udgangspunkt i disse kompromisser har jeg udskrevet den samme samtalesekvens på tre forskellige måder. Den første udskrift er yderst læsevenlig, og den har taget relativt kort tid at producere. Den anden har taget længere tid at producere pga. detaljerigdommen, der dog ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at udskriften er den mest analytisk forsvarlige. I den tredje "er princippet om så vidt muligt at skrive ord og lyde som de 'lyder' ført konsekvent ud i livet" (Steensig 2005:191), og udskriften er dermed et kompromis mellem læselighed og detaljerigdom. Som jeg løbende diskuterer, er hver udskrift et produkt af mange analytiske overvejelser på hvert eneste trin i udskrivningsprocessen.

DATA

Jeg har udvalgt en samtalesekvens, der stammer fra en lydoptagelse af et retsmøde, som Sune Sønderberg Mortensen fra Roskilde Universitet har indhentet og stillet til rådighed for mig. Tiltalte (TIL) er sigtet for flere forhold, herunder vold og har inden retsmødet i byretten været fremstillet i grundlovsforhør.

Den udvalgte samtalesekvens finder sted syv minutter og 20 sekunder inde i anklagerens (ANK) afhøring af tiltalte, hvor anklageren indtil da har afhørt tiltalte omkring sagens faktiske omstændigheder. Tiltalte har forklaret forløbet som, at han var på vej ned ad en trappeopgang, hvor der sad seks-syv mennesker. Det gjorde det besværligt at komme ned, så han pressede sig forbi og kom ud på gaden, dog efter at have spurgt, om de kunne lave plads til ham. Ifølge tiltaltes forklaring skete der ikke mere i trappeopgangen. Efter tiltaltes forklaring, læser anklageren op fra grundlovsforhøret, hvorefter hun spørger ind til detaljer, som fremgår af grundlovsforhøret, men som tiltalte ikke har nævnt under retsmødet i byretten. Anklageren hæfter sig ved uoverensstemmelsen omkring, at tiltalte under retsmødet forklarer, at han pressede sig forbi for at komme ned ad trappen, mens det fremgår af grundlovsforhøret, at han havde skubbet sig frem, hvorefter en af personerne fra trappen slog tiltalte, og tiltalte derpå "forsvarede sig med fem boks slag". Tiltalte forklarer, at han er usikker omkring detaljerne, men at han har set overvågningsoptagelsen af episoden og så følger den samtalesekvens, jeg nu vil analysere.

At fastholde "den fluktuerende substans" (Steensig 2005:176)

Ifølge Sprogforandringscenterets udskrivningsmanual er udskrivningsprocessens formål at gøre samtale indholdet analyserbart på baggrund af udskriften (DGCSS 2010:4). Der lægges op til at prioritere læsevenlighed, idet man følger hovedreglen om, at "Der udskrives i almindelig ortografi" (DGCSS 2010:11). Derudover prioriteres det tidsmæssige hensyn, for "udskrivningen skal være simpel, hurtig og konsistent" (DGCSS 2010:2).

Hvis man følger DGCSS's udskrivningsmanual, får man følgende produkt:

- En account er en undskyldning for eller retfærdiggørelse af en socialt uacceptabel begivenhed (Scott og Lyman 1968).

UDSKRIFT 1

ANK: og så har du siddet og talt
hvor mange slag eller hvad?

TIL: # ne:j jeg har ikke talt
ligesom jeg sagde til dig
du spurgte mig tidligere
hvor mange slag jeg gav
ligesom jeg siger til dig
jeg kan ikke huske
det gik alt for hurtigt

ANK: ja #
men det er bare fordi <TIL: jeg
var bange>

Det er lykkedes mig at fastholde den fluktuerende substans og præsentere den i en læsevenlig udgave. Det er nu muligt at analysere, at anklageren producerer en førstepardel, som tiltalte i sin andenpardel behandler som et spørgsmål, idet han producerer et svar bestående af ”nej jeg har ikke talt”, hvorefter han producerer en account. Jeg kan yderligere påpege, at tiltaltes svar leveres dispræfereret, og at anklageren producerer en tredjepardel, der udgøres af en minimalrespons, hvorefter der følger en pause. Efter pausen følger et stykke overlappende tale, hvor udadvendte pileparenteser markerer, at tiltaltes taletur overlapper anklagerens.

Ved at skrive sammentrækning af ord ud, ”selv om ordene ikke udtales separat” (DGCSS 2010:13) og udskrive ordstammerne, som de står opført i Retstavningsordbogen ”uanset hvordan ordet udtales” (DGCSS 2010:11) sikrer man, at data er læseligt for alle og nemt for analytikeren at søge i. Ved at udskrive bogstaver og ord selvom de ikke bliver produceret af samtaledeltagerne, forsøger man at presse skriftsprogets normer ned over samtaledataet og med denne bias mod skriftsproget, tilføjer man faktisk ting til data, som ikke er der. Denne udskrift repræsenterer altså en kunstig virkelighed og kan i bedste fald tjene som udgangspunkt for yderligere analyse, hvor man søger detaljerigdommen.

”Én detaljeringsgrad mere end du tror” (Steensig 2005:196)

Hvis man følger CA-konventioner, får man udskrift 2.

- Pauser noteres med # (DGCSS 2010:19)
- Overlap noteres med <> (DGCSS 2010:9). Dette afviger fra CA-konventioner, hvor udadvendte pileparenteser angiver, at noget siges langsomt. Talehastighed beskrives ikke i DGCSS's udskrivningsmanual.

UDSKRIFT 2

ANK: å så har du siddet å ↑talt
hvor mange slag eller hvad?

TIL: (.) ne:j jeg har ik' tjalt
li'som jeg fa'e tji' dig
du spurgt' mig tidligere
hvor mange slag jeg ga'
li'som jeg fi'r tji' dig
jeg ka' ik' husk'
det gik ↑alt for hurtig,=

ANK: =↓ja. (.)

ANK: [>men det bar' for]di<

TIL: [jeg var bange]

Denne detaljeringsgrad gør det muligt at udføre en analyse, der tager højde for både indhold og form. Jeg kan f.eks. undersøge, hvordan tiltalte trækker på fonetiske ressourcer, der forbindes med en senmoderne urban ungdomsstil (Madsen 2008), og hvilken betydning dette har for identitetskonstruktion i retssalsinteraktionen.

Jeg kan også undersøge, hvordan turtagning ser ud i denne institutionelle kontekst og analysere samtalestrukturen, hvor minimalresponsen nu kan underkategoriseres som en mulig prælukker (Nielsen og Nielsen 2005:95). Anklageren producerer det intonationsmæssigt nedadgående ja direkte påhængt tiltaltes tur, hvorefter der følger et stykke overlappende tale, hvor anklageren producerer sin turenhed med højere hastighed. Men at tiltalte taler videre og producerer en syntaktisk færdiggjort turenhed betyder, at anklagerens mulige prælukker ikke var nok til at afslutte emnet. Det kan skyldes, at hun i første omgang producerer den i forbindelse med tiltaltes prosodisk uafsluttede taletur.

Selvom den øgede detaljeringsgrad fanger flere aspekter af talesproget, og udskriften dermed udgør en mere retvisende repræsentation af virkeligheden, er den også mindre læsevenlig. Og selvom udskriften i højere grad stemmer overens med samtalen, indikerer brugen af udeladelsestegn stadig et bias mod skriftsproget, idet de ”udeladte” elementer må antages at være udeladte netop ift. skriftsprogsnormen.

"Der gribes også til fonetiske tegn, hvor det skønnes nødvendigt" (Steensig 2005:191, min kursivering). Jeg har indsat f for at indikere, at ordene "sagde" og "siger" udtales med en sh-lyd, men jeg kunne også have indsat α i ordet "jeg". Dermed ville det fremgå, at tiltalte ikke bare taler i en senmoderne urban ungdomsstil, men gør det i en københavnsk varietet. Så havde fjerde linje set således ud: li'som jα fa'e tji' dig, "Og hvor skal man så stoppe?!" (Steensig 2005:178).

Det er ikke muligt at lave en fortolkningsfri udskrift, der til fulde gengiver talesproget, så man må overveje, hvor mange detaljer man kan gå på kompromis med, inden man med sin udskrift producerer en kunstig virkelighed.

"En god repræsentation er almindeligvis så præcis som nødvendigt" (Karrebæk 2008:65)

Den tredje udskrift repræsenterer som nævnt et kompromis mellem læsevenlighed og detaljerighed. Og ja, den er biased mod, hvilke fænomener jeg vil undersøge, for den er et produkt af analyseprocessen, hvor jeg både aktivt har udvalgt og løbende besluttet, hvordan jeg vil repræsentere de lydige fænomener.

UDSKRIFT 3

ANK: og så har du siddet og ↑talt
hvor mange slag eller hvad?

TIL: (.) ne:j jeg har ik tjalt
ligesom jeg shagde tjil dig
du spurgt mig tidligere
hvor mange slag jeg ga
lissom jeg shir tjil dig
jeg ka ik husk
det gik ↑talt for hurtig,=

ANK: =↓ja. (.)

ANK: [>men det bar for]di<

TIL: [jeg var bange]

For at gøre udskriften læsevenlig har jeg undladt at bruge fonetiske tegn og i stedet tilpasset ortografien til, hvordan ordene lyder. Jeg har også undladt udeladelsestegn, hvilket i forhold til de mere konventionelle forkortelser (f.eks. ik, ka, lissom) ikke burde skabe forvirring. Men det er værd at overveje, om de mindre konventionelle forkortelser og det, at gengive standardafvigende udtale med ortografiske tilpasninger, er retvisende.

En konsekvens af disse tilpasninger kan nemlig være, at det retter uhensigtsmæssigt fokus på formen, idet (ud)talen på skrift kommer til at fremstå tydeligt anderledes.

For at nå frem til en udskrift, der har en tilfredsstillende detaljeringsgrad, er det nødvendigt med aktiv udvælgelse. Allerede ved at producere en udskrift, der har til formål at fastholde den fluktuerende substans, træffer man en række til- og fravalg, der er baseret på analytiske overvejelser omkring, hvilke fænomener man finder i data.

Jeg kunne også have besluttet kun at udskrive det, der ud fra et deltagerperspektiv har interaktionel relevans. Da der ikke er nogen (hørlig) orientering mod tiltaltes udtale, kunne jeg undlade at gengive de udtalemæssige afvigelser, fordi "Why put all that stuff in?" (Jefferson 2004:15), hvis ikke det er relevant? "because it's there, plus I think it's interesting" (Jefferson 2004:15), og når først jeg har hørt det, virker det analytisk uforvarsligt at undlade det. At udskrive denne samtalesekvens uden de udtalemæssige fænomener ville være at udskrive en kunstig virkelighed.

Den statiske udskrift afspejler altså både den aktive analyseproces, formålet med udskriften og graden af kompromis mellem læsbarhed og detaljerighed. Og i forlængelse af dette følger, at det ikke er muligt at adskille udskrivnings- og analyseprocessen.

- Standardafvigende udtale af s (sh) og t, associeret med tyrkisk accent.
- Karrebæk benytter termen "repræsentation" om sine multimodale udskrifter (se Karrebæk 2008:51-52 for terminologisk diskussion).

Udskrivningskonventioner

Personer:

TIL Tiltalte
ANK Anklager

Anvendte DGCSS-konventioner:

Pause, uanset varighed
: Lydforlængelse
tale <tale> Tale i udadvendte pileparenteser indikerer, at dette siges i overlap med talen, der står på samme linje

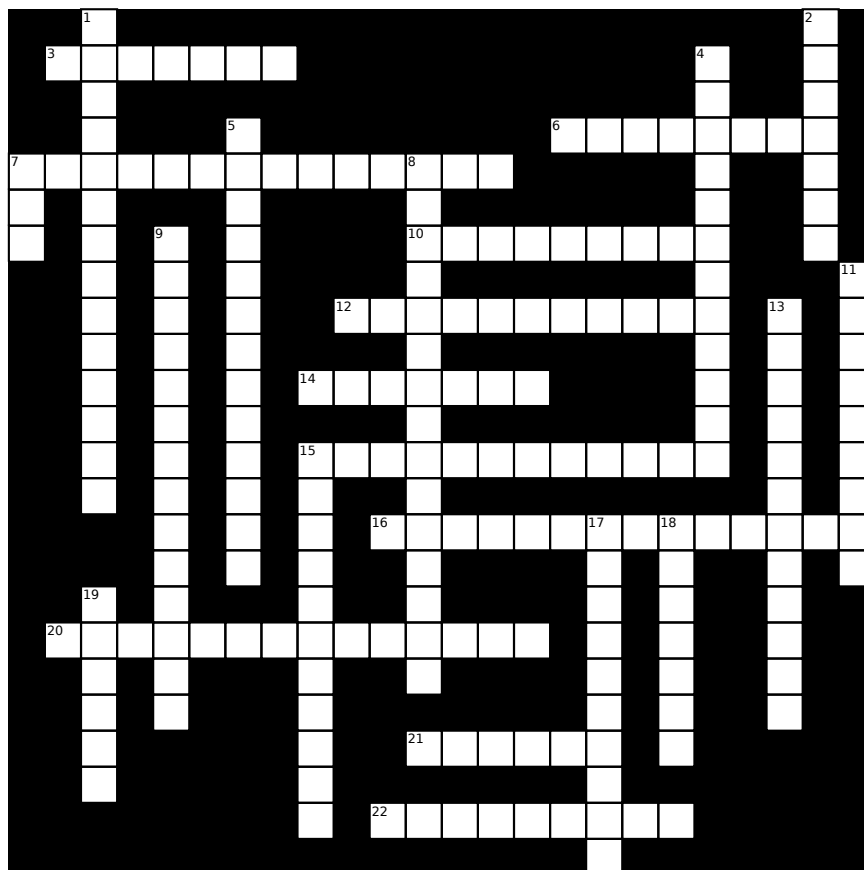
Anvendte CA-konventioner:

(.) mikropause på under 0,2 sekunder
↑ lokalt stigende intonationsbevægelse
↓ lokalt faldende intonationsbevægelse
? stigende global intonation
, fortsættende global intonation
. afsluttende global intonation
: lydforlængelse
' udeladelsestegn
= direkte påhængt
>tale< hurtigere talehastighed
[tale] overlap

Litteratur

- Atkinson, J.M. & J. Heritage (1999): Transcript Notation - Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis, *Aphasiology*, 13:4-5, 243-24
- Jefferson, G. (2004): Glossary of transcript symbols with an introduction. G. H. Lerner (red.): *Conversation Analysis: Studies from the first generation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Karrebæk, M.S. (2008): At blive et børnehavnepige – en minoritetsdrengs sprog, interaktion og deltagelse i børnefællesskabet, Ph.d.-afhandling ved Københavns Universitet.
- Lerner, G.H. (2004): Introductory remarks, *Conversation Analysis: Studies from the first generation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Madsen, L.M. (2008): Fighters and outsiders, Linguistic practices, social identities, and social relationships among urban youth in a martial arts club, Ph.d.-afhandling ved Københavns Universitet.
- Nielsen, S.B. (2007): Udskrevet, men ikke afskrevet, Ph.d.-afhandling ved Københavns Universitet.
- Nielsen, S.B. & M.F. Nielsen (2005): *Samtaleanalyse*, Forlaget Samfundslitteratur
- Scott, M.B. & S.M. Lyman (1968): Accounts. *American Sociological Review*, 33, 46–62.
- Sprogforandringscenteret (2010): Transcriber DGCSS' udskrivningsmanual: http://dgcss.hum.ku.dk/aarsberetninger/rapporter/Transcribermanual_august_2010.pdf
- Steensig, J. (2005): Transskription. Beck Nielsen, S. & M.F. Nielsen (red.): *Samtaleanalyse*, Forlaget Samfundslitteratur

SPROGKRYDS

- Vandret
- 3 Francis Bacon
 - 6 Modsætning
 - 7 CA
 - 10 Gentagelse af information
 - 12 Tekstuelle adjunkter
 - 14 Intonation og tryk
 - 15 Sideordnede
 - 16 Disciplin udviklet af Harold Garfinkel
 - 20 Centralt begreb i Erving Goffmans teori
 - 21 Sprogbrug
 - 22 Forskønnende omskrivning af et ord eller udtryk

- Lodret
- 1 Simpelt svar
 - 2 Ukomplet sætning
 - 4 Centralt begreb i William James' teori
 - 5 Forsøg på at rette op på ytring
 - 7 Sprogvidenskabelig tilgang
 - 8 Halløj
 - 9 Antagelse, som stiltiende er forudsat
 - 11 Bydeform
 - 13 Spørgende sætning
 - 15 Charles S. Peirces erkendelsesteoretiske skole
 - 17 Modulation formet af kunne, måtte og skulle
 - 18 Refererer til kommunikationssituationen
 - 19 Ubestemt stedord

AF: METTE HØEGH PEDERSEN

AGENS, AUTENTICITET, NATURLIGHED & SKAM

ANTIDEPRESSIV

MEDICIN

AF: CHRISTINA FOGTMANN FOSGERAU, LEKTOR (NorS)

KUNSTIGHED OG KEMI

Medicin har både kulturelt bestemte betydninger og biomedicinske egenskaber, og der er tilsyneladende en sammenhæng mellem disse forhold. Betegnelsen kemisk, også i forbindelse med medicin, er for mange associeret med noget, der står i modsætning til det oprindelige, det naturlige, det autentiske – det kan forstås som noget, der er kunstigt (Stevenson, 2004). Der er imidlertid forskel på, hvor kunstigt eller unaturligt medicin betragtes afhængigt af, hvilke problemer medicinen skal afhjælpe. For eksempel er der forskel på, hvordan vi betragter kemisk fremstillet antibiotika og på, hvordan vi betragter kemisk fremstillet beroligende medicin: For mange er det lettere, måske mere naturligt, at indløse en recept på det første (Calnan & Williams, 1992).

Hvordan forholder det sig med forståelsen og oplevelsen af at tage antidepressiv medicin? Jeg vil i denne artikel argumentere for, at brugen af antidepressiv medicin også kan ses som underlagt en problematik, der kan forstås i forhold til kunstighed, unaturlighed eller manglende autenticitet. Jeg vil først vise, hvordan en patients måde at tale om medicinen på kan relateres til aspekter vedrørende agens og dermed måske til en autenticitetsudfordring. Dernæst vil jeg inddrage et eksempel, hvor en patient mere direkte taler om (u)naturlighed i forbindelse med antidepressiv medicin. Her vil jeg foreslå, at den naturlighed, brugen af antidepressiv medicin udfordrer, kan belyses i forhold til emotionen skam.

På denne måde vil jeg med udgangspunkt i redaktionens oplæg til dette temanummer undersøge noget af det, der sker både sprogligt og psykologisk, når patienter tager antidepressiv medicin og dermed måske konfronteres med noget kunstigt.

Jeg vil ikke lave en nærmere bestemmelse af hvad kunstig kan betyde, og jeg vil heller ikke forsøge at adskille kunstig fra unaturlig og *ikkeautentisk*. I denne artikel behandles begreberne som havende betydninger, der er relaterede i rimelig grad.

ANTIDEPRESSIV MEDICIN, AGENS & AUTENTICITET

Studier viser, at patienter med depression kan opleve udfordringer i forhold til deres selvforståelse; de kan opleve, at deres autentiske selv er truet eller påvirket af depressionen. Forestillingen om noget ikke-autentisk optræder således allerede i forhold til selve lidelsens natur. Stevenson & Knudsen (2008) argumenterer for, på baggrund af en lang række interview med brugere af antidepressive medicin, at betingelsen for at genvinde et autentisk selv er at være handlende, agerende. Ifølge Stevenson & Knudsen (2008) kan antidepressiv medicinsk behandling tilsyneladende udfordre genvindelse af det autentiske selv, idet patienter udtrykker, at de kan være usikre på, om medicineringen umuliggør det ideelt set aktivt handlende selv. Van Schaik et al. (2004) har ligeledes fundet, at mange patienter foretrækker psykoterapi, fordi de mener, at terapeutisk behandling i højere grad end medicin muliggør, at de selv aktivt kan handle og løse problemerne.

Den autenticitetsudfordring depressionen i sig selv medfører kræver altså handlinger, der skal udføres af patienten selv på en autentisk måde. Antidepressiv medicin komplicerer tilsyneladende oplevelsen af, at dette kan ske.

I et tidligere studie har jeg sammen med lektor Annette Sofie Davidsen fra Forskningsenheden for Almen Praksis i København undersøgt, hvordan brugere og potentielle brugere af antidepressiv medicin i konsultationer med praktiserende læger og psykiatere forhandler denne brug (Fosgerau & Davidsen, 2014). Vores data består af 29 videooptagne konsultationer mellem læger og patienter diagnosticeret med let til moderat depression.

I vores studier har vi ikke undersøgt patienternes oplevelser af kunstighed eller beslægtede termer, men et af vores fund kan forstås i forhold til den skitserede problematik om autenticitet. Det viste sig nemlig, at nogle af patienterne fremstillede en særlig legitimeringsstrategi vedrørende deres brug af antidepressiv medicin. Jeg vil argumentere for, at denne strategi kan ses som et forsøg på at modgå en oplevelse af manglende agens på trods af og samtidig med behandling med antidepressiv medicin.

Patienten er en yngre mand i 20'erne i konsultation hos sin praktiserende læge. Patienten får antidepressiv medicin. Forud for uddrag I har lægen netop spurgt patienten, hvad han synes om medicinens effekt. Patienten fortæller, at han synes, han er heldig, at han ikke har haft nogen bivirkninger. Derefter følger uddrag I (se højre spalte).

Jeg kommenterer uddraget med både konversationsanalysens sekventielle blik og med inddragelse af begreber fra den systemisk funktionelle lingvistik. Det ligger uden for rammerne af artiklen her at udfolde både de to tilgange og den kobling, jeg foreslår mellem dem, men jeg mener, tilgangene kan supplere hinanden i forsøget på at få et indblik i patientens perspektiver på det at tage medicin (for en uddybning se Fosgerau & Davidsen, 2014).

Patientens svarer i l. I til 8, og lægen responderer i l. 9 med en formulation (Heritage & Watson, 1979). Med formuleringen giver lægen sin udlægning og fortolkning af det, patienten lige har sagt. Formulationer relevantgør en accept fra den taler, formuleringen er henvendt til, men vi kan

Uddrag I

1. PA: jamen jeg synes egentlig at at (.) det er lige som om (.) at den på
2. en eller anden måde øhm (.) hvordan jeg beskriver det her med at jeg
3. kører op og ned så skærer den i hvert fald bunden
4. GP: ja
5. PA: så:: da je:g (1.5) tredje gang jeg blive deprimeret (0.8) valgte at
6. blive i sengen og startede en ond cirkel så ø::h (1.3) jeg kommer ud
7. af sengen hver dag (0.4) jeg kommer (0.4) jeg kommer op af min seng
8. hver dag
9. GP: så den (.) den er sådan et slags sikkerhedsnet under dig
10. (0.4)
11. PA: ø::h altså: øh de- den den trækker mig derop hvor jeg selv er
12. i stand til at skubbe mig selv videre og så kommer sneboldseffekten
13. ikke
14. GP: ja
15. ((linjer udeladt hvor patienten uddyber medicinens effekt))
16. GP: jeg skriver lige øh en ny recept til dig
17. PA: ja
18. ((lægen vender sig mod computeren))
19. PA: men jeg synes ikke altså den hjælper mig mere i baggrunden til lige
20. at give mig skubbet (.) det er ikke sådan den klarer tingene for mig
21. GP: nej nej

konstatere, at en sådan ikke kommer fra patienten i uddrag I. I l. 10 følger en pause, og da patienten tager tur i l. 11, indleder han med tøvelyde, lydforlængelse og selvfrydelse. Patientens respons har dermed et dispræfereret design, hvilket er typisk for responser, der ikke udtrykker enighed (Pomerantz, 1984).

Ved at se nærmere på og sammenligne patientens og lægens grammatiske valg (Halliday & Mathiessen, 2004) kan vi få et indblik i, hvorfor patienten ikke accepterer lægens formulation og dermed et ind-

blik i patientens perspektiver på behandling med antidepressiv medicin. I sin tur i l. 1 til 8 realiserer patienten Processer, der er udtryk for handlinger og aktivitet – først gennem en mental semantik, hvor patienten 'kører op og ned' og dernæst gennem en materiel, hvor patienten kommer både 'ud' og 'op af sengen hver dag'.

I l. 3 gives også medicinen en handlende rolle. I sin formulation præsenterer lægen ikke samme agerende univers.

Han realiserer i stedet en statisk relationel Proces, hvor medicinen karakteriseres som et 'sikkerhedsnet under' patienten, og hermed indgår patienten således udelukkende i ytringskonstruktionen som en del af en omstændighedsangivelse. Det kan tyde på, at det er den forskellighed, den manglende aktivitet i lægens præsentation og det manglende fokus på patientens centrale rolle, patienten opponerer mod.

I patientens respons på lægens formulation er hans fremstilling således igen handlingsorienteret. Medicinen trækker patienten hen til et sted, hvorfra patienten ('jeg selv') kan trække 'sig selv' videre. Patienten præsenterer sig selv som den, der kan handle og dermed hjælpe sig selv. Medicinen tilskrives også en rolle i patientens bedring, men altså kun i begrænset omfang. Den begrænsede rolle udfoldes i l. 19 til 20. Egentlig kan sekvensen ses som afsluttet forud for l. 19. Efter den tale, jeg har udeladt, oplyser lægen afrundende i l. 16, at han vil skrive en recept til patienten. Patienten responderer med et 'ja', og lægen vender sig bort fra patienten og mod computeren. Imidlertid forsætter eller genoptager patienten, mens lægen sidder med ryggen til ham, sin udlægning af medicinens rolle, idet han med et indledende 'men' tilføjer, at det ikke er medicinen, der 'klarer tingene' for ham. Den fungerer 'i baggrunden' og giver ham 'skubbet', der gør, at patienten kan blive den, der handler og hjælper sig selv.

Patienten nævner i uddraget intet om manglende agens eller autenticitet. Alligevel vil jeg påstå, at patientens adfærd i uddraget kan ses som en, der peger på, at spørgsmålet om agens og dermed autenticitet eller kunstighed kan være aktuelt i forhold til at tage antidepressiv medicin. Analysen viser, at patienten er orienteret mod i sine fremstillinger at præsentere og fastholde et handlende selv, et selv der hjælper sig selv, samtidig med at han tager antidepressiv medicin. Patientens legitimeringsstrategi i forhold til brugen

af antidepressiv medicin kan dermed forstås som relateret til den autenticitetsproblematik, jeg nævnte indledningsvist.

NATURLIGHED I LYSET AF SKAM

Den næste patient, jeg vil inddrage, er en kvinde i starten af 40'erne. Blandt de 19 patienter i vores data, der får antidepressiv medicin, er hun den, der mest tydeligt udtrykker, at hun ikke bryder sig om at tage medicinen. Hun italesætter bl.a. dette i forhold til naturlighed. Jeg vil i det følgende præsentere hendes udsagn herom, og jeg vil på den baggrund foreslå, at oplevelsen af naturlighed, som den antidepressive behandling udfordrer, kan forstås i lyset af emotionen skam.

Patienten har set sin praktiserende læge flere gange vedrørende sin depressive tilstand. I starten af konsultationen fortæller hun lægen, at det er frustrerende, og at det piner hende, at hun ikke kan overkomme det, hun plejer. Hun er tydeligt udfordret i forhold til at acceptere den depressive tilstand og måden, den påvirker hende på. Imidlertid er patienten ikke alene udfordret i forhold til depressionen, men også i forhold til den antidepressive medicin, hun tager. Patienten udtrykker således pludselig i en længere taletur, hvor hun fortæller om sine frustrationer over sin manglende energi: "(...) og jeg synes bare de her tabletter (.) jeg er ked af at tage dem (.) mod depression." Lægen forholder sig ikke til denne del af hendes taletur, men kort tid efter vender patienten selv tilbage til tabletterne igen:

Uddrag 2:

1. GP: men dine venner er de der så for dig
2. PA: det er de (.) det er de
3. GP: ja
4. PA: dem ø:h det er nu kun min veninde Lotte som ved at jeg får
5. depressionstabletter ikke også (.) og så min familie (.) og andre ved
6. det ikke det er ikke noget jeg reklamerer med

Af uddrag 2 fremgår det, at patienten kun har fortalt en enkelt veninde om sin medicinske behandling. Det er nemlig ikke noget, hun 'reklamerer med'. Lægen svarer (efter uddrag 2), at patienten selv vælger, hvem hun vil dele det med, og patienten vælger umiddelbart efter at komme med en forklaring: "(...) men det er fordi jeg er altså er naturmenneske (.) jeg bryder mig ikke så meget om det der tabletpjat."

Patienten præsenterer altså den forståelse, at der er en modsætning mellem det at være naturmenneske og det at tage antidepressiv medicin. Det er ikke foreneligt. Og hun fortæller derfor heller ikke andre mennesker om behandlingen. Det er en mulighed at forstå dette i forhold til emotionen skam. Skam er et stort begreb at inddrage i en lille artikel, men ved at gøre det åbner jeg for en mulighed for at belyse patienternes oplevelse af at blive konfronteret med det, der betragtes som kunstigt.

Ifølge emotionsteoretikeren og sociologen Thomas Scheff er emotioner centrale størrelser, der kan forklare samfundets struktur og menneskers måder at omgås hinanden på. Han påstår, at skam er kerneemotionen i vores hverdagsliv. Scheff ser, med henvisning til bl.a. Mead og Cooley, selvet som et socialt fænomen, der opstår ud af social interaktion, af at se sig selv fra den andens perspektiv (Scheff, 2004). Han henviser samtidig til psykoanalytikeren Helen Lewis og hendes grundlæggende idé om det sociale menneske, der frygter social afskæring (Lewis, 1971). Med disse udgangspunkter er det Scheffs tanke, at skam opstår, når der opleves trusler mod det sociale bånd – når man ser sig selv negativt i den andens øjne.

Patientens udfordringer med den antidepressive behandling kan forstås ind i en sådan interpersonel og emotionel ramme. Ved ikke at lade andre mennesker kende til den antidepressive behandling kan patienten således forsøge at mindske risikoen for at opleve social afskæring. I dette perspektiv er det en mulighed, at den naturlighed, den antidepressive behandling udfordrer, måske af patienten kan opleves som skamfuld.

PATIENTPERSPEKTIVER

I en årrække kunne vi læse om eksplosive og drastiske stigninger i antallet af danskere, der tager antidepressiv medicin. Imidlertid viser taler fra Sundhedsdatastyrelsen, at antallet af brugere af antidepressiv medicin er faldet siden 2010, og i 2016 ses således det laveste antal brugere i 10 år (Sundhedsdatastyrelsen, 2017). Medicinen, dens bivirkninger og mangel på effekt er fortsat til diskussion blandt forskerne, og disse diskussioner kan være bidragende til, at lægerne er opmærksomme på at udskrive færre recepter. Jeg vil afrunde artiklen med at pege på, at forbruget af antidepressiv medicin i høj grad også kan belyses ved at afsøge patienternes perspektiver, fx hvordan disse kommer til udtryk i samtaler med læger, hvor den medicinske behandling netop afgøres. I den sammenhæng kan det undersøges, hvordan de relevante patientgrupper forstår og oplever brugen af antidepressiv medicin i forhold til begreber som kunstighed, naturlighed og autenticitet. Sådanne undersøgelser kan ikke alene bidrage til en forståelse af konturerne i danskernes forbrug af antidepressiv medicin. De kan også bidrage med information, der kan give behandlende læger forståelse for de udfordringer, patienterne står over for, når de skal vælge medicinsk behandling til og fra – og når de har valgt den til.

LITTERATUR

- Calnan, M. & Williams, S. 1992. Images of scientific medicine. *Sociology of Health and Illness*, 14, 233–254.
- Fosgerau, C.F. & Davidsen, A.S. 2014. Patients' Perspectives on Antidepressant Treatment in Consultations With Physicians. *Qualitative Health Research*, 24(5): 641–653.
- Halliday, M.A. K. & Matthiessen, C. 2004. *An Introduction to Functional Grammar*. London: Hodder Arnold.
- Heritage, J. & Watson, R. 1979. Formulations as Conversational Objects. Psathas, G. (ed.). *Everyday Language*. New York: Irvington Press. 123-162.
- Lewis, H. 1971. *Shame and Guilt in Neurosis*. New York: International Universities Press.
- Pomerantz, A. 1984. Agreeing and disagreeing with assessments: some features of preferred/dispreferred turn shapes". Atkinson, J. M. & Heritage, J. (ed.). *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. 57-101.
- Scheff, T. J. 2000. Shame and the Social Bond: A Sociological Theory. *Sociological Theory*, 18(1). 84-99.
- Sundhedsdatastyrelsen 2017: MEDICINFORBRUG - INDBLIK 2017: Laveste antal brugere af antidepressiv medicin de seneste 10 år.
- Stevenson, F.A. 2004. Images of nature in relation to mood modifying medicines: A user perspective. *Health*, 8(2). 241–262.
- Stevenson, F., & Knudsen, P. 2008. Discourses of agency and the search for the authentic self: The case of mood-modifying medicines. *Social Science & Medicine*, 66(1). 170-181.
- van Schaik, D. J. F., Klijn, A. F. J., van Hout, H. P. J., Van Marwijk, H. W. J., Beekman, A. T. F., de Haan, M., & van Dyck, R. 2004. Patients' preferences in the treatment of depressive disorder in primary care. *General Hospital Psychiatry*, 26(3). 184-189.

1. Forbruget af lykkepiller stiger eksplosivt

<http://www.dr.dk/nyheder/indland/forbuget-af-lykkepiller-stiger-eksplosivt>

2. Fortsat fald i antidepressiv medicin

<https://www.dr.dk/nyheder/regionale/syd/fortsat-fald-i-antidepressiv-medicin>

DR.DK'S ENSIDIGE OG UNUANCEREDE VINKLING AF EU'S "TØRKLÆDE"-DOM

AF: SANDRA FREDMARK, BA I JURA & RETORIK

Den 14. marts 2017 afsagde EU-domstolen dom i den såkaldte "tørklædesag". En sag, der som så mange andre blev fremstillet flittigt i medierne primært under overskrifter i stil med: "EU-dom: Virksomheder må gerne forbyde ansatte at bære tørklæde" og "EU:Virksomheder må gerne forbyde ansatte at gå med tørklæde" (www.dr.dk).

Overskrifterne og den generelle dækning af dommen på dr.dk vidner om en ensidig, unuanceret og konfliktsøgende vinkling af dommen, der ikke rummer de juridiske hensyn bag afgørelsen, men alene fokuserer på at fremstille dommen som diskriminerende. Denne ensidige fremstilling er problematisk, fordi den ikke giver borgerne grundlag for at forholde sig kritisk til juridiske spørgsmål, når de primært (eller udelukkende) fremstilles fra den mest konfliktskabende vinkel.

I det følgende ønsker jeg at analysere dr.dk's vinkling af dommen og vurdere, om DR's fremstilling rummer de vigtigste juridiske perspektiver. Denne analyse er baseret på følgende tre artikler om dommen på dr.dk:

1. "EU:Virksomheder må gerne forbyde ansatte at gå med tørklæde" (dr.dk, 14. marts 2017 kl. 11.28)
2. "EU-dom:Virksomheder må gerne forbyde ansatte at bære tørklæde" (dr.dk, 14. marts 2017 kl. 11.59)
3. "Ligebehandlingschef om EU's tørklædedom: Domstolen valgte en pragmatisk tilgang" (dr.dk, 14. marts kl. 11.41)

Disse tre artikler er valgt ud af i alt fem artikler om sagen på dr.dk, da disse tre artikler er skrevet på samme dag som dommens afsigelse. Jeg har valgt at fokusere på dr.dk's udlægning, fordi de har et ansvar over for befolkningen med hensyn til at levere nyheder af kvalitet under hensyn til alsidighed og upartiskhed, jf. DR's public service-kontrakt.

DE RELEVANTE JURIDISKE PERSPEKTIVER I EU-DOMMEN

Det spørgsmål, som EU-domstolen skal tage stilling til i dommen, er, om der i den pågældende sag, som er indbragt af Belgien, foreligger diskrimination med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EU-domstolen: Sag C-157/15). Spørgsmålet vedrører både individets ret til ikke at blive diskrimineret og hensynet til samfundet og andres rettigheder, som også skal varetages i samfundet. Individet må i nogle tilfælde tåle, at der sker indskrænkninger i deres rettigheder af hensyn til samfundet og andres rettigheder. Hvilket hensyn, der skal vægte tungest, vurderes af EU-domstolen ud fra en proportional vægtning af de involverede hensyn (perspektiver) for at sikre, at der tages højde for alle hensyn.

I denne sag står hensynet til ikke at blive diskrimineret over for hensynet til samfundet og virksomheders selvbestemmelsesret. At kunne forholde sig kritisk til dommen forudsætter derfor, at man forstår dommens betydning i forhold til alle hensynene.

De relevante juridiske vinkler er derfor: Religionsdiskriminationsvinklen (individhensynet), neutralitetssikringsvinklen (samfundshensynet) og selvbestemmelsesvinklen (virksomhedernes økonomi, hvor hensynet til virksomhedernes forretning og kundekreds også er at tage i betragtning).

RELIGIONSDISKRIMINATIONSPERSPEKTIVET (individet)

Det ene af de perspektiver, der lægges på dommen i dr.dk's vinkling, er religionsdiskriminationsperspektivet. Altså en vinkling af dommen set ud fra de individuelle konsekvenser, som den kan have for muslimske kvinder, der bærer tørklæde. I alle tre artikler på dr.dk bliver dommen i begyndelsen fremet som et tørklædeforbud: *"(...)Virksomheder må gerne forbyde ansatte at bære tørklæde."* Der lægges vægt på, at det er tørklædet, som kan forbydes, og det fremhæves, at muslimske kvinder kan *"(...) risikere en fyreseddel, hvis de ikke hænger hovedtørklædet i garderoben, når de møder på arbejde."*

Det er dog kun i artiklen *"EU: Virksomheder må gerne forbyde ansatte at gå med tørklæde"*, at argumentationen egentlig er baseret på et religionsdiskriminationsperspektiv. De to andre argumenterer i virkeligheden for et neutralitetsperspektiv. I denne artikel fremhæves det, at forbuddet gælder virksomhedernes muslimske medarbejdere, der går med tørklæde på grund af deres religion. Desuden henvises der i artiklen til to sager, der er indbragt for EU-domstolen af Belgien og Frankrig og en dansk lignende sag i 2005, hvor det i alle tilfælde fremhæves, at forbuddet og fyringer var begrundet i tørklæder.

Den overordnede påstand i artiklen er derfor, at dommen er udtryk for et konkret og diskriminerende tørklædeforbud. Dette understøttes i belægget om, at det har EU-domstolen og den danske Højesteret afgjort i flere sager. Den implicitte hjemmel er, at når domstolene har afgjort det, så må det være rigtigt.

Vinklingen af dommen i denne artikel kan dog kritiseres for at være fordrejende. Det nævnes ikke, at et forbud mod tørklæder skal være begrundet i en virksomheds generelle regler om, at man skal fremstå både politisk, filosofisk og religiøs neutral, som domstolen egentlig fastslår (EU-domstolen, Sag C-157/15, præmis 45). Det nævnes heller ikke, at virksomheder ikke bare bør fyre medarbejderen, men skal forsøge at finde beskæftigelse til medarbejderen inden for virksomheden uden kundekontakt (EU-domstolen, Sag C-157/15, præmis 43).

At vinkle dommen som et forbud mod tørklæder er derfor udtryk for en forenklet fremstilling af den, hvor væsentlige informationer udelades, så den fremstår direkte diskriminerende, selvom det ikke eksplicit formuleres sådan. Derudover er der tale om et asymmetrisk kommunikationsforhold mellem afsender og modtager, da dommen omhandler et komplekst juridisk spørgsmål, der forudsætter juridisk viden om EU-lovgivningen, hvilket borgerne ikke har samme muligheder for at sætte sig ind i som en et public service-medic som DR. Jeg mener derfor, at vinklingen af dommen i denne artikel er uredeligt fordrejende, fordi et så komplekst spørgsmål forenkles så meget, at selve dommen fremstår diskriminerende.

Problemet med vinklingen af dette perspektiv er, at det ikke fremstilles begrundet og korrekt, da der ikke argumenteres eksplicit og korrekt for perspektivet, samt at det fremstilles fordrejende, fordi dommen fremstilles som det, man juridisk kalder direkte diskriminerende.

Juridisk sonderer man mellem direkte og indirekte diskrimination. Direkte diskrimination er, når en person behandles ringere, fx på grund af deres religion, hvorimod indirekte diskrimination er, når en tilsyneladende neutral regel medfører, at en person behandles ringere, fx på grund af religion

(Direktiv 2000/78, Artikel 1, stk. 2, litra a og b).

Vinklingen på dr.dk fremstiller dommen som et direkte diskriminerende og konkret tørklædeforbud, hvorfor det kommer til at fremstå som EU-domstolens og dommens intention at behandle muslimske kvinder ringere alene på grund af deres tro. Denne fremstilling er fordrejende, da den juridiske intention med dommen ikke er at diskriminere på grund af religion, men at gøre det muligt både at sikre virksomheders ret til neutralitet og individets ret til ikke at blive diskrimineret ved bl.a. også at pålægge virksomheder at forsøge at finde anden beskæftigelse til deres medarbejdere inden for virksomheden, men uden kundekontakt (EU-domstolen, Sag C-157/15, præmis 43).

Religionsdiskriminationsperspektivet er dog stadig relevant at belyse, da virksomheders mulighed for at kræve neutralitet i forhold til deres medarbejders påklædning kan betyde, at der i praksis kan ske indirekte diskrimination af muslimske kvinder. Altså at en virksomheds krav om neutralitet kan resultere i, at muslimske kvinder behandles ringere end andre, hvilket EU-domstolen også er inde på skal vurderes i den enkelte sag (EU-domstolen, Sag C-157/15, præmis 45).

Der er derfor en væsentlige forskel på at fremstille dommen som henholdsvis direkte og indirekte diskriminerende, da dr.dk's vinkling af dommen som direkte diskrimination tillægger EU-domstolen og dommen en diskriminerende intention, hvorimod mulig indirekte diskrimination ikke er baseret på intention, men den praktiske anvendelse af reglen. En relevant vinkel på perspektivet havde derfor været at stille spørgsmålstejn ved dommens betydning for muslimske kvinder i stedet for at fremlægge det som EU-domstolens intention at diskriminere.

NEUTRALITETSSIKRINGSPERSPEKTIVET (samfundet)

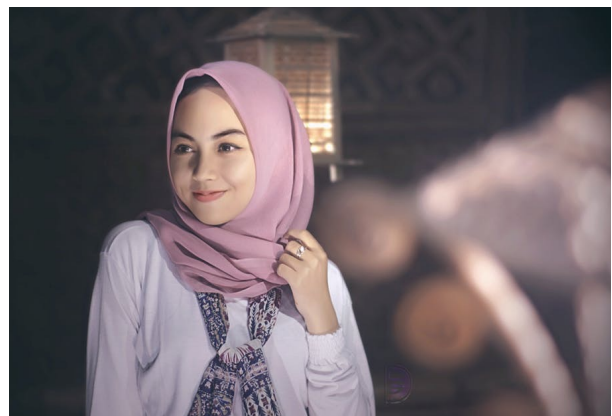
Den anden vinkel, som dr.dk lægger på dommen, er det samfundsmæssige neutralitetssikringsperspektiv. Dette perspektiv fremstilles i de to andre artikler på dr.dk, selvom man først forvirres af tørklædeforbuds-framingen i deres overskrifter: "EU-dom: Virksomheder må gerne forbyde ansatte at bære tørklæde". På baggrund af denne framing skulle man tro, at dommen i artiklerne ansues ud fra et

religionsdiskriminationsperspektiv eller ud fra de individuelle konsekvenser, som dommen kan have for muslimske kvinder. Læser man videre, kobles tørklædeforbuds-framen i artiklerne dog sammen med en neutralitetssikrings-frame: "Det (tørklædeforbuddet) skal dog være begrundet i en klar politik om, at virksomheden skal fremstå religiøst neutral og være et generelt forbud mod religiøse, politiske eller filosofiske symboler."

Neutralitetssikringsperspektivet på dommen er det, der egentlig argumenteres for i artiklerne. Perspektivet understøttes af, at der lægges vægt på, at et forbud mod at bære tørklæde skal være begrundet i en generel neutralitetsregel, at hensynet til en kunde ikke kan begrunde et tørklædeforbud og at det skal efterprøves, om virksomheden kan finde et job uden visuel kundekontakt til medarbejderen i stedet for at fyre vedkommende.

Argumentation for det neutralitetssikrende perspektiv er nuanceret og begrundet, men det er forvirrende, at tørklædeforbuds-framen i artiklerne også lægger op til at vinkle dommen ud fra et religionsdiskriminationsperspektiv. Man kan argumentere for, at det er et udtryk for dårlig framing, fordi den valgte tørklædeforbuds-frame er udtryk for nogle andre værdier, der udspringer af et religionsdiskriminationsperspektiv og ikke det neutralitetssikringsperspektiv, som der ellers argumenteres for. Framingen er dermed paradoks, for selvom der argumenteres for, at dommen er neutralitetssikrende, bekræfter artiklerne samtidig en modstridende forståelse af dommen som diskriminerende.

Ved at frame dommen som et tørklædeforbud, fremhæves den mere dramatiske og sensationsprægede fortolkning af dommen. Når dr.dk fokuserer på at dramatisere dommen som diskriminerende, kan man argumentere for, at det går på kompromis med en eksplicit argumentation

for det neutralitetssikrende perspektiv.

Overordnet set er neutralitetssikringsperspektivet dog fremstillet begrundet og rigtigt i de to artikler på dr.dk, om end det er lidt forvirrende, at dr.dk opererer med en modstridende tørklædeforbudsframe.

SELVBESTEMMELSESPERSPEKTIVET (virksomheders økonomi)

Det sidste væsentlige perspektiv er virksomhedernes ret til selvbestemmelse, hvilket ikke fremgår af dr.dk's vinkling af dommen. Det har betydning for virksomhedernes økonomi og forretning, at de kan fremstå neutrale og dermed kan handle med hele verden uden at afskrive dele af deres kundekreds, som fx ønsker at adskille religion og forretning (sekulære stater som Tyrkiet). Dette perspektiv er relevant i forhold til at forstå, hvorfor indskrænkninger i individers rettigheder kan være nødvendigt af hensyn til andres rettigheder (virksomhedernes forretning). Når dette perspektiv ikke medtages i vinklingen på dr.dk, kan det være med til at bestyrke den holdning, at dommen er diskriminerende og måske uretfærdig, fordi det netop ikke fremhæves, at det at fremstå neutral kan være vigtigt for en virksomhed.

ER DR.DK'S VINKLING AF EU-DOMMEN ET GODT GRUNDLAG FOR EN KRITISK STILLINGTAGEN?

Ifølge retorikprofessor Christian Kock har borgerne i et samfund brug for ”argumenter fra alle sider af en sag” for at kunne foretage en kritisk afvejning af de mulige argumenter. Desuden påpeger Kock, at der skal gives eksplicitte grunde for argumenterne, og at de enkelte argumenter skal være rigtige, relevante og vægtige. Dr.dk's vinkling af EU-dommen er ikke udtryk for en sådan alsidig fremstilling. Virksomheders selvbestemmelsesperspektiv og en korrekt fremstilling af religionsdiskriminationsperspektivet er nemlig ikke at spore i dr.dk's fremstilling.

Dr.dk's vinkling af dommen ud fra neutralitetsperspektivet i to af artiklerne lever dog i nogen grad op til Kocks idealer om god argumentation. Der gives eksplicitte argumenter for perspektivet, da der lægges vægt på, at det er en generel bestemmelse begrundet i en intern regel om neutralitet, og hvor medarbejderne desuden sikres ved, at virksomhederne pålægges

at finde anden beskæftigelse til dem i stedet for at fyre dem. Argumentationen for perspektivet er desuden rigtig, relevant og vægtig, da det vinkles i overensstemmelse med dommen og er et af de vigtige perspektiver på dommen.

Vinklingen af religionsdiskriminationsperspektivet lever dog ikke op til Kocks idealer om god debat. I to af artiklerne er perspektivet repræsenteret gennem tørklædeforbuds-rammen, men der gives ikke eksplicitte argumenter for det. I den anden artikel argumenteres der ud fra perspektivet, men argumentation for perspektivet er fordrejende forenklet, da dommen som nævnt fremstilles direkte diskriminerende. Argumentationen for dette perspektiv lever hverken op til kravet om eksplicit argumentation eller rigtighed, og derfor er argumentationen hverken relevant eller vægtig, selvom perspektivet ellers er vigtigt at belyse, da det er et vigtigt hensyn i dommen.

Den overordnede vinkling af dommen på dr.dk er derfor ikke egnet som grundlag for, at borgerne kan forholde sig kritisk til sagen ifølge Christian Kock. Både fordi vinklingen er ensidig, men også fordi religionsdiskriminationsperspektivet to af artiklerne ikke er begrundet og i den sidste er fordrejende fremstillet.

Min vurdering af dr.dk's journalistiske vinkling af EU-dommen er derfor, at den overordnet set ikke udgør et godt grundlag for en kritisk stillingtagen. For at dr.dk i højere grad skulle kunne bidrage til en god politisk debat, der skaber grundlag for borgernes kritiske stillingtagen, burde de for det første inddrage alle de vigtigste perspektiver og for det andet fremstille religionsdiskriminationsperspektivet redeligt.

LITTERATUR

- EU-dom af 14. marts 2017, Samira Achbita mod G4S Secure Solutions NV, Sag C-157/15, ECLI:EU:C:2017:203.
- Kock, Christian (2008): ”Fornuftig uenighed”. I: *Rhetorica Scandinavica*, 48, s. 64–83.
- Kock, Christian (2013): *De svarer ikke. Fordummende uskikke i den politiske debat*, 2. udgave, 1. oplag. København: Gyldendal

KUNST OM DET KUNSTIGE

Her har vi samlet en lille inspirationsliste til alle, som er interesserede i, hvordan mennesker, psyke og samfundet formidles i kulturlivet. Vi har temaet 'Kunstig' i baghovedet; hvad er sandheden om det at være menneske, og hvordan skelner vi mellem virkeligt og uvirkeligt i vores tid?

1

Teater: Et latterligt menneskes drøm, Kapellet på Assistens Kirkegård, 05. dec. – 10. mar.

Teaterkompagniet TELL to JOY opfører repremieren af Dostojevskis historie. Hovedrollen spilles af Viktor Melnikov og stykket er akkompagneret af Adam Ørvad. Historien handler om et menneskes forfald og søgen efter sandheden. 'Det latterlige menneske' har overgivet sig til livets ligegyldighed, indtil han i en drøm indser sandheden om mennesket: At vi først bliver i stand til at elske og leve, når vi erkender, at vi er skyldige i menneskets forfald.

Udstilling: BEING THERE, Louisiana, 10. okt. – 25. feb.

Ti samtidskunstnere forholder sig på hver deres måde til livet i en tid, hvor det digitale fylder mere og mere i vores tilværelse, og hvor forestillingen om, at der findes en virkelig fysisk verden i kontrast til en uvirkelig digital verden, er under nedbrydning. Gennem vidt forskellige medier – video, installation, maleri og skulptur – vises det bl.a. hvordan begreber som krop, maskine, liv, død, socialitet, isolation, natur og tid er under forandring.

2

Udstilling: CIRKUS EUROPA, Arken, 02. sep. – 14. jan.

Med denne udstilling blotlægger kunstneren Michael Kvium den politiske scene og hverdagslivet som ét stort cirkusnummer. Maleri, film, skulpturer og installationer i Kviums velkendte billedsprog danner et teatralisk univers, som sætter fokus på vores aktuelle situation, og de forandringer, der finder sted i Europa lige nu. Kvium bruger ironi og tragikomiske cirkusartister til at blotlægge absurditeter i vores samfund. *"Kunstneren fungerer som en hofnar, der får lov til at sige sandheden uden nødvendigvis at blive hængt op på det"* – Michael Kvium, 2017.

3

Teater: Faust, Mungo Park, 20. jan. – 10. feb

Mungo Park samarbejder med Alias Teaterproduktion i opsætningen af Johann Wolfgang Goethes mesterværk. Skuespiller Henrik Prip spiller Faust i fortællingen, der stiller så store spørgsmål som: Hvad er lykke, og hvad er sandhed? Faust tror på viden, men skal han lade sig fordumme i en verden, som tror på sansernes lykkerus? Og skal man insistere på det, man ved, eller give efter for det, man føler, i en verden, hvor sandheden konstant er til forhandling?

4

AF: REBECCA TRONIER

AF: SØREN BECK NIELSEN, LEKTOR (NorS)

HVAD LAVER KANDIDATER I SPROGPSYKOLOGI?

DAGLIGE ARBEJDSOPGAVER OG KOMPETENCERNE DE FORDRER

I sidste nummer af Spindet beskrev jeg, hvordan kandidater i Sprogpsykologi typisk varetager stillinger i fem overordnede brancher: Kommunikation, projektkoordination- og ledelse, human resource management, vejledning, undervisning og forskning. Dette bidrag går et skridt videre og ser nærmere på, hvilke konkrete arbejdsopgaver sådanne stillinger så indebærer, og hvilke faglige kompetencer, der er brug for at trække på i varetagelsen af disse opgaver.

Til dette formål har jeg gennem et stykke tid én gang årligt udsendt en lille survey til kandidater på arbejdsmarkedet. Spørgeskemaet består af to kolonner: i den venstre definerer kandidaten, hvilke arbejdsopgaver hun eller han varetager; i den højre giver vedkommende et bud på, hvilke kompetencer det kræver at varetage disse opgaver. Eksempelvis definerer en kandidat, der arbejder som projektkoordinator, at en af hendes arbejdsopgaver består i at ”*udarbejde afdelingens kommunikationsstrategi og handlingsplan*”. Hvilke kompetencer kræver sådan en opgave? Hun forklarer, at det indebærer at ”*foretage en målgruppeanalyse*” og at ”*fastlægge en strategi for selve udformningen af teksterne*”. Den type koblinger er højst interessante for os undervisere. De giver anledning til overvejelser om, hvordan uddannelsen kan understøtte tilegnelsen af sådanne kompetencer – i dette tilfælde, eksempelvis, som del af to af uddannelsens faste moduler: Sprogpsykologiske metoder

(målgruppeanalyse) og Sprogpsykologisk formidling (konkret kommunikationsstrategi).

Lad os i det følgende se nogle flere eksempler fra spørgeskemaerne, så de illustrerer kompetencer, der svarer til stillinger og arbejdsopgaver inden for de fem overordnede blokke. Vi begynder med den mest udbredte: kommunikationsarbejde.

KOMMUNIKATIONSKONSULENTERNE

Ét af elementerne, der går igen som arbejdsopgave, er strategisk kommunikation. En digital projektleder hos en NGO beskriver, at han lægger strategier for sociale medier og digitale kampagner, og han forklarer, at det bl.a. indebærer at afdække målgrupper, interesser, at forholde sig analytisk til kommunikationen og at opstille mål og effektkriterier.

En kommunikationsmedarbejder i en offentlig instans forklarer, hvordan han er ansvarlig for at udvikle et nyt site for potentielle brugere. Han fortæller, at det kræver af ham, at han kan analysere og vurdere målgruppens vaner og behov – bl.a. ved at afholde dialogmøder med dem.

En aktivitetskoordinator i et boligsocialt projekt beskriver, at hun som et centralt element i sit arbejde skal kommunikere til mange modtagere igennem kanaler som pressemeddelelser, statusbreve, evalueringer, dagsordener/referater

og opslag på Facebook. Hun forklarer os, at dette bl.a. kræver forståelser for målgruppers forskelligheder, bevidsthed om at gøre beskrivelser så korte og præcise som muligt, viden om grammatik, imageforståelse og generel forståelse for, at vi skaber virkeligheden med sproget.

Der er ingen tvivl om, at formidling og strategisk kommunikation fylder meget i denne type arbejde. Men undersøgelserne viser også, at der er andre opgaver, som fordrer andre typer kompetencer, eksempelvis vedrørende kendskab til mundtligt sprogbrug. En web- og kommunikationsansvarlig i et medicinalfirma beskriver, at hun skal gøre et speak til en promotionsvideo *"talesprogsagtig"* og forklarer, at dette bl.a. kræver *"sprogpsykologisk forståelse af hvilken tone og sproglig stil, modtagerne vil reagere bedst på"*.

PROJEKTKOORDINATORERNE

Arbejdsopgaverne i den anden blok, projektkoordination, kan minde så meget om opgaverne inden for kommunikationsarbejdet, at disse smelter sammen. En kandidat, der er ansat som projektleder i en forening, der arbejder på at hjælpe mennesker væk fra misbrug, beskriver eksempelvis, hvordan en væsentlig del af hendes arbejdsopgaver består i *"skrivearbejde, fx oplæg, ansøgninger, rapporter"*, der fordrer *"sproglige kompetencer"*. Men samme person beskriver også, hvordan ledelsesfunktionen griber væsentligt ind i hendes arbejde. Hun skal *"projektlede"*, hvilket kræver *"overblik"*. Hun foretager *"sekretariats- og lederbetjening"*, der fordrer *"almene akademiske kompetencer"*. Disse er måske meget overordnede kompetencer, men projektlejelsen indebærer også en hel del analytisk – og dermed mere fagrelateret arbejde af specifik art. Eksempelvis indsamler hun kvantitative data fra surveyprogrammer, som kræver *"analytiske kompetencer, godt kendskab til Excel og lignende programmer"*. Endvidere varetager hun kvalitetssikringer af behandlinger i sin organisation, hvilket fordrer et stærkt (systematisk) analytisk blik.

En anden kandidat i denne kategori er ansat som specialist i en kommune og arbejder mere konkret som administrativ medarbejder for en klynge af børneinstitutioner. Igen er der funktioner, der ligner kommunikationsmedarbejdernes. Hun varetager eksempelvis *"sekretæropgaver"* som referent på diverse møder. Hvilke kompetencer udnytter hun her? Hun forklarer, at hun skal udnytte sine evner til at *"udlede vigtigste pointer og*

opsummere disse". Interessant nok forklarer hun yderligere, at hendes tilstedeværelse under møderne også retter sig mod andre formål. Hun fortæller: *"som lyttende mødedeltager opnår jeg meget nyttig viden, som kan bruges i forhold til fx sparring omkring mødedeltagernes kommunikation (trækker meget på viden fra samtaleanalyser)"*. Sidstnævnte relaterer sig til en anden jobfunktion, hun beskriver, nemlig at rådgive nærmeste ledere. Dette indebærer, at hun er meget *"opmærksom på sprogbrug"*, og at hun kan *"afdække nærmeste ledes behov og kommunikere empatisk"*.

Vi finder lignende arbejdsopgaver og kompetencekrav hos en kandidat, der er ansat som projektkoordinator ved et universitet. Blandt hendes arbejdsopgaver hører *"udformning af diverse informationsmaterialer"*. Dette stiller naturligvis høje krav til kommunikationsevner. Som hun forklarer, indebærer det: *"Udførlig og informationsrig kommunikation – at kunne formidle vanskeligt stof, så det er lettere tilgængeligt for deltagere"*. Derudover skal hun som projektkoordinator agere som *"tovholder – for flere aktører"*, som fordrer *"strukturering og optimering"*, kompetencer hun beskriver at have styrket i forbindelse med opgaveskrivning under uddannelsen.

HR-MEDARBEJDERNE

Blandt den tredje kategori, HR-medarbejderne, finder vi også arbejdsopgaver, der minder om de allerede omtalte. Men vi finder også distinkte opgaver. En kandidat, der arbejder som HR-fuldmægtig i en styrelse, giver os en meget grundig indføring i hendes arbejdsopgaver og hvilke kompetencer, de kræver, samt hvilke moduler fra KA-uddannelsen i Sprogpsykologi hun oplever understøtter disse kompetencer. Dele af hendes arbejde består i funktioner, der minder om kommunikationsmedarbejdernes.

Hun er eksempelvis engageret i ”forandringskommunikation” samt ”korrekturlæsning, opsætning af nye breve eller ændringer/forbedringer i gamle breve”. For at kunne gøre dette, skal man evne ”at sikre en god formidling af tekstens budskab, således at den rette modtager får den rette information på en god måde”. Kandidaten forklarer selv, at hun dels er blevet styrket igennem dette via uddannelsens introduktion til Systemisk Funktionel Lingvistik (på modulet Sprogpsykologisk kommunikationsanalyse), dels igennem ”den overordnede sprogindsigt, som studiet i sin helhed giver (herunder særligt faget Indføring i Sprogpsykologi og mentaliseringsteori)”.

Men udover dette varetager hun også opgaver, som formodentlig er mere distinkte for HR-professionen. Bl.a. ”rekruttering”, som indebærer ”produktion af stillingsopslag, screening af ansøgere og samtaleafholdelse”, hvortil hun bl.a. trækker på sin viden omkring ”Systemisk Funktionel Lingvistik, Konversationsanalyse, og Mentaliseringsteori”.

Derudover foretager hun trivselsmålinger og lederevalueringer. Sådanne kræver begge ”at sikre, at dét, der ønskes målt, rent faktisk måles – eller i hvert fald så godt som, og at sikre, at afsenders ønske med målingen afspejler sig i målingens spørgsmål, og at modtager kan gennemskue formålet”. Det er ikke helt nemt, altså. Men hun beskriver, hvordan ”viden om udformning af spørgeskemaer (og andet fra Metodefaget)” hjælper hende. Det samme gælder ”viden om kompleksiteten i at ”måle” abstrakte størrelser (herunder særligt fra faget Kommunikationsanalyse)”.

VEJLEDERNE

Er vejledning virkelig en levevej? Ja, ikke bare det. Der er noget som tyder på, at det i tiltagende grad er det for kandidater i Sprogpsykologi. Spørgeskemabesvarelserne fortæller os, at det er muligt at inddele dem i mindst to underordnede kategorier: uddannelsesvejlederne og karriere/erhvervsvejlederne (=jobkonsulenterne). Lad os møde nogle repræsentanter for hver af disse.

En kandidat er ansat som fuldmægtig inden for området AC-vejledning tilknyttet et af landets universiteter. Også her indgår kommunikation som en central del af arbejdet. Hun beskriver således, hvordan hun skal agere ”oplægsholder”, hvilket indebærer at ”udvælge fokuspunkter til power points og at indtænke pauser og kropssprog i mundtlig

kommunikationen til en større skare”. Det indebærer også skriftlig kommunikation, bl.a. tekstproduktion og korrektur på uddannelsesfunktionens hjemmeside – dertil skal man kunne ”analysere tekster på betydning og levere klar formidling”.

Et andet eksempel på hendes arbejde med skriftlig kommunikation er at levere ”ensretning og sproglig tilretning af samtlige brevskabeloner sendt til ansøgere. Dispensationsafgørelser, foreløbige vurderinger og nævnsafgørelser”. For at levere dette kræves en særlig modtager-, genre- og juridisk analyse. Vejlederen beskriver selv kompetencen således: ”afdække typer af breve, afdække modtagers behov samt vores behov sammenholdt med regler og lovgivning på området”.

Andre – antageligvis størstedelen – af hendes arbejdsopgaver har mere udpræget vejlederkarakter, dvs. retter sig mod at vejlede unge, der har brug for hjælp til at afgøre, hvad der er den rette uddannelse for dem.

Kandidaten har lavet en flot oversigt over tre forskellige former, og hvilken rolle mediet evt. spiller. Oversigten taler bedst for sig selv, så det vil jeg lade den gøre:

ARBEJDSOPGAVER	KOMPETENCER
Vejlede potentielle studerende mod det rigtige bachelorstudievalg på telefon og personligt.	Afdække interesser og muligheder samt kommunikere troværdigt og empatisk. Skabe givende ”forstyrrelse” hos vs. frem mod større refleksion om sig selv.
Vejlede potentielle studerende mod det rigtige bachelorstudievalg på mail	Afdække interesser og muligheder. Udvælge relevant sprog og fokuspunkter. Have opmærksomhed på den følsomhed, der kan være i det skriftlige vejledningsmedie, hvor jeg ikke kan se eller høre den vejledte.
Vejledning på sociale medier såsom Facebook og Instagram	Indtænke sociale mediers lette og mindre formelle kommunikationsform i forhold til vejledning om regler og paragraffer.

En anden kandidat i Sprogpsykologi er ansat som vejleder for psykisk sårbare studerende, tilknyttet et bestemt program ved en højere læreanstalt. Hun fører naturligvis "vejledningssamtaler". I den forbindelse trækker hun bl.a. på viden om "narrativ teori og metode, mentalisering og den motiverende samtale", som hun beskriver at have med sig fra Sprogpsykologi. En del af hendes arbejde går også med "skriftlig kommunikation, fx mails". Hun beskriver her, hvordan hendes uddannelse hjælper hende med at praktisere dette hensigtsmæssigt: "her trækker jeg på min viden fra SFL, og har fra uddannelsen et generelt fokus på at udtrykke mig klart skriftligt for at undgå misforståelser".

Vejlederen afslutter besvarelsen med en positiv opsamling, der er værd at gengive: "opsamlende kan jeg sige, at jeg har fundet en "karrierevej", hvor jeg i høj grad trækker på min sprogpsykologiske kompetencer. Det er super fedt".

Den anden gruppe kandidater i Sprogpsykologi arbejder med at vejlede jobsøgende. En af disse er ansat som jobkonsulent ved en jobformidling. Denne stilling indebærer, som en bærende del, at "rådgive og vejlede borgere", som kræver, at konsulenten mestrer "kommunikation, motivation, empowerment (ideelt set) – mundtlig formidling af f.eks. lovgivning". Et andet vigtigt, men mindre synligt, element er "sagsbehandling", som kræver "evnen til hurtigt at sætte sig ind i nye og til tider komplicerede områder, og handle på baggrund deraf. Skriftlig formidling – man skal være omhyggelig med, hvad man skriver f.eks. i lovgivning".

En anden kandidat er ansat som beskæftigelseskonsulent i et center, der tilbyder borgere hjælp til at komme tilbage på arbejdsmarkedet, inkl. gennem rehabiliteringsprocesser. Også hun skal dels "føre samtaler med borgere", dels "dokumentere sager".

Hun beskriver, hvorledes førstnævnte opgave indebærer at "møde borgeren, der hvor borgeren er i livet, og skabe tillid gennem kommunikationen", og hvordan sidstnævnte indebærer, at "føre skriftlige sagsnotater, hvor de væsentlige punkter ved en samtale skal tydeliggøres, og skal kunne bruges til evt. senere dokumentation".

En anden interessant funktion, der indebærer analytiske såvel som skriftlige kommunikations-evner, er at yde "hjælp/rådgivning til CV, ansøgninger eller lave skriftligt materiale til arbejdsgiver eller kommune". Denne funktion involverer: "Målgruppetilpasning, klar og tydelig formidling, udvælge de rette/vigtigste oplysninger". En mere mundtlig funktion er at give "rådgivning og vejledning af borgere (og nye medarbejdere)". For at gøre dette på kvalificeret vis skal konsulenten "afdække borgerens kompetencer, interesser og muligheder for fremtiden. Kommunikerer empatisk, også selvom borgeren ikke er motiveret for den målsætning, der er opstillet".

UNDERVISERNE OG FORSKERNE

Den sidste gruppe, jeg vil komme ind på, vedrører underviserne og forskerne. Det skulle gerne være selvindlysende, at forskere bygger videre på forudsætninger for at tænke teoretisk, analysere, være metodisk og formidle sin forskning, dvs. kernen i den sprogpsykologiske uddannelse. Men derfor kan det være interessant nok alligevel at høre om et par konkrete eksempler på, hvordan dette praktiseres.

En kandidat, der nu er ansat som ph.d.-stipendiat ved et universitet, fremhæver det at indsamle og analysere data som noget ganske centralt ved hendes arbejde. Mere konkret indebærer dette bl.a. at foretage relevante metodiske og teoretiske valg, at skabe kontakt til deltagere og at orientere sig om eksisterende forskning inden for feltet. Sådanne opgaver kræver bl.a., at man har overblikket til at foretage velovervejede valg, og at man kan foretage fornuftige prioriteringer.

Som nævnt er der flere kandidater, der for tiden skriver ph.d.-afhandlinger. En anden af disse – som er ansat ved et andet universitet i Danmark – er optaget af omfattende feltarbejde, hvilket i hendes særlige tilfælde bl.a. stiller krav til at beherske "video-observation", "at tage gode noter", at opnå en passende "spørgehorisont" og at have en indgående "forståelse for forskellige menneskers forskellige biodynamiske og makrosociale ressourcer".

Hvis vi vender os mod gruppen af undervisere, kan vi passende begynde med en temmelig udbredt undergruppe: Sproglærere, der underviser udlændinge i dansk. En af disse er ansat som underviser ved et kommunalt Sprog- og Integrationscenter. Hendes overordnede funktion er naturligvis *"at lære voksne udlændinge at tale dansk"*. Indgående viden om sprog og kommunikation er en forudsætning for at gøre dette succesfuldt. Kandidaten siger det selv mere præcist således: *"denne opgave kræver indsigt i (eller til at begynde med: refleksioner over og antagelser om), hvordan man lærer et sprog. Jeg skal kunne være i stand til løbende at reflektere over, hvordan en konkret indlæring kan finde sted for det enkelte hold kursister"*. Blandt de mere konkrete arbejdsopgaver hører det til at *"finde frem til og udvælge relevante materialer"*. Dette kræver blandt andet kerneakademiske kompetencer til at *"informationsøge"* og *"at kunne skabe overblik over store mængder materialer"*.

Kandidaten beskriver, hvilke kompetencer selve undervisningssituationen fordrer meget indgående. Man er nødt til at have: *"forståelseskompetence: at (forsøge at) forstå, hvad det er, kursisterne ikke forstår, når jeg kan se og høre på dem, at der er noget de ikke forstår – dette må jeg kunne for at kunne hjælpe dem"*. Det kræver også relationelle kompetencer. Man skal: *"Skabe tryghed, være nærværende og empatisk samt til tider være særlig opmærksom på, hvor kursisterne befinder sig mentalt (nogle kursister har mange ting med i bagagen...)"*.

En anden kandidat, der ligeledes arbejder som underviser i dansk som andetsprog for voksne udlændinge og flygtninge, beskriver nogle af de samme opgaver med dertilhørende kompetencer. Men hun supplerer bl.a., at arbejdet også indebærer at teste deltageres sproglige niveau. Dette kan man kun, hvis man er godt indlæst i basale sproglige funktioner. Kandidaten fremhæver særligt, at man skal have *"kendskab til de kommunikative sprogfærdigheder og forskellige kriterier ved bedømmelse af test på de forskellige niveauer i danskuddannelsen for udlændinge"*. Hun forklarer interessant også, at hun bidrager med at udvikle nyt undervisningsmateriale. Dette indebærer, at man har *"kendskab til kursisternes måde at tilegne sig og begribe det danske sprog på"*. At man kan *"afdække sprogbehov og interesser. Og at man evner at foretage en: sammensætning af tekster, opgaver og øvelser til de pågældende niveauer i overensstemmelse med bekendtgørelsen på området"*.

Et andet 'marked' for undervisning, der lader til at åbne sig mere i disse år for kandidater og ph.d.'ere i Sprogpsykologi, er ved professionsuddannelserne. En kandidat og ph.d. i Sprogpsykologi er eksempelvis ansat som underviser på en af landets læreruddannelser. Der knytter sig både undervisning og forskning til denne stilling.

To eksempler på konkrete undervisningsområder
1) at *"undervise i akademiske arbejdsmetoder"*
2) at *"undervise i inklusion og mobning"*.

Mht. førstnævnte område trækker denne underviser på sin *"viden om metoder inden for Sprogpsykologi (interview, spørgeskemaer, observation)"*. Mht. sidstnævnte område trækker underviseren bl.a. på sit kendskab til det psykologiske og især socialpsykologiske felt.

AFRUNDING

Billedet af mangfoldighed på arbejdsmarkedet blandt kandidater i Sprogpsykologi bliver kun tydeligere af at få nogle konkrete beskrivelser af arbejdsopgaver på. Der er mulighed for at komme ud og lave mange forskellige ting, og det skal der også være, når Sprogpsykologi ikke er en professionsuddannelse. Håbet med denne lille artikel er, at den kan tjene som gensidig inspiration. Dels for os undervisere, så vi kan sørge for forbindelse mellem kompetencerne, som kurserne giver, og dem, som efterspørges på arbejdsmarkedet, dels for jer studerende så I kan styrke jeres fokus på mulighederne på arbejdsmarkedet og eksempelvis allerede nu overveje, om der er spor, som forekommer mere attraktive for jer end andre, og hvordan I kan ruste jer på at komme ud og konkurrere om - og varetage sådanne stillinger.

DANIEL UNDERVISER I LEG OG BEVÆGELSESKULTUR

Det handler først og fremmest om at give mennesker i alle aldre en oplevelse af, hvor fantastisk det er at lege – typisk ved lade dem opleve en masse gamle idrætslege, som efterhånden er en glemt kulturarv for de fleste. Derefter giver det, afhængigt af målgruppen, mening at forklare, hvorfor den rige legekultur stadig er værd at holde fast i. Når vi leger, bekymrer vi os ikke om, hvad vi får ud af at gøre det – glæden ved at lege opleves som et mål i sig selv. Alligevel øver vi os gennem legen på nogle ting, som er helt essentielle for, hvordan vi gebærder os og forstår hinanden.

Der er meget værdi at hente i legen, ”fordi vi alene af processen er motiveret til at gøre noget”, og det er ofte i en kontekst, hvor det er tilladt at fejle, at kreativitet og nytænkning får lov til at blomstre. Selvom oplevelsen af at lege ikke er orienteret imod noget ydre mål, kan leg være nyttigt både privat, i skolen og på arbejdspladsen.

Daniel underviser bl.a. pædagoger og skolelærere, der kan benytte legene i deres arbejde for at skabe en bedre klasserumskultur samt understøtte de sociale læringsmål. Andre dage underviser han virksomheders ansatte i leg. Han kalder det for ”playbuilding” og beskriver det som en form for teambuilding, hvor han lægger vægt på at demonstrere de mange positive kvaliteter, som findes i legen, og forklare, hvordan disse integreres i hverdagen på en arbejdsplads.

Jeg spørger Daniel, hvor sprogpsykologien er at finde i hans arbejde, og han griner og siger ”Åh mand, den er jo over det hele!”. Det er afgørende for hans arbejde at kunne sætte sig ind i, hvordan hans kursister har det netop nu, og hvordan de kan få den bedste oplevelse af legen og dens kvaliteter. Eksempelvis er det ikke lige let for alle at skulle ”lege”, og derfor er det vigtigt at skabe en ramme, hvor det at lege er socialt acceptabelt, så kursisterne ikke er bange for at virke fjollede eller tabe ansigt overfor kollegaerne. ”Hvis man præsenterer legene på den rigtige måde, når deltagerne ofte slet ikke at tænke over at de leger, før de allerede er godt i gang”. Derfor er viden om mennesker og formidling, afgørende for hans arbejde.

”Jeg formidler noget forskning og noget kulturarv, og jeg skal sørge for, at det ikke bliver indforstået.”

Daniel hjælper sine kursister til at se, at der udover en motorisk øvelse gemmer sig en række sociale samspilsregler, som man øver sig på gennem legen. I den forbindelse kommer vi til at tale om mentalisering, og han bruger fangelegen som eksempel. Fangelegen er ret upædagogisk og asocial i sit udgangspunkt, og legen burde logisk set slutte, når det uundgåelige sker, at den langsomste i flokken bliver fanget – men den kan forlænges, hvis én af de hurtige lader sig fange. På den måde bliver fangelegens succes et spørgsmål om, hvorvidt deltagerne kan sætte sig i andres sted og forstå, hvornår de skal hjælpe hinanden, og hvornår de skal udfordre. ”Mentaliserings-evnen er helt fundamental for, at legen kan opretholdes”.

Til playbuilding-kurser starter deltagerne ofte med at lege, og dernæst stopper de op og reflekterer over dét, som lige er sket. ”Når man lige har været i fangelegen og oplevet, at Birthe fra kontoret var lidt langsommere end de andre, men at det ikke var noget problem for legen, så er det nemt at se, at sociale kompetencer er i spil. I legen øver man sig på noget af dét, som man ikke kan planlægge at lære – f.eks. empati. Legen er et sted, hvor man kan øve de sociale kompetencer, man har brug for gennem livet, i en kontekst hvor det ikke er farligt at fejle.”

Fra studiet har Daniel en akademisk ballast at lægge bag sine ord, når han underviser, og med sin forståelse for formidling bliver han i stand til at opstille den ramme for kursisterne, som giver dem det bedste indblik i legens kvaliteter samt en forståelse for, hvordan noget, vi gør for sjov, også bør tages alvorligt.

Daniel - Underviser
Gerlev Idrætshøjskole og
Gerlev Legepark

STINE HJÆLPER TIL I SUNDHOLMS BYHAVE

Ude på Amager – ikke langt fra KUA – ligger Sundholm. Det er et lille samfund bestående af et herberg, et bocenter og et plejekollektiv for hjemløse. Her kan man jævnligt finde Stine fra Sprogpsykologi, hvor hun enten er i dialog med de hjemløse, som arbejder i Byhaven på Sundholm, eller er i gang med sproglige og administrative opgaver, som skal gøre stedet endnu bedre.

Stines arbejde indeholder både skriftlig og mundtlig kommunikation, som spreder sig i en bred vifte af forskellige opgaver. Hun nævner blandt andet, at hun har arbejdet på en rapport om hjemløse grønlændere i Danmark og deres problematikker og oplevelser; at hun er med til at arrangere rundvisninger for interessenter eller studerende med interesse for Byhavens projekter; og at hun laver både trykte og online infoopslag til Byhavens brugere. Hun fremhæver især én arbejdsopgave i vores dialog om studiejobs og sprogpsykologi. I øjeblikket er Stine nemlig i gang med en brugerundersøgelse, der skal afklare, hvad brugerne synes om Sundholm. Dette er en udfordring, nævner Stine, da *”Nogle af dem kan ikke læse eller skrive selv – så hjælper jeg dem med at udfylde det.”*

En fællesnævner for Stines arbejdsopgaver er formidling: *”En stor del af mit job er at finde ud af, hvordan man skal formidle enten besværlig eller problematisk information til borgere, som i forvejen har det rigtig svært eller er kognitivt udfordrede, ikke har noget sprog eller har et massivt misbrug”,* så det handler meget om at kunne formidle i et sprog, som de også forstår.

Stine kommer hurtigt i tanke om, at hun i denne proces også gør brug af mentalisering: Det at kunne sætte sig i andres sted og forstå, hvad der er svært for brugerne. Medfølelse er et kodeord: *”Det handler meget om tillid derude, så de kan stole på en og fortælle, hvordan de har det. Det handler om at motivere dem og måske få dem i behandling for deres alkoholmisbrug eller anden form for misbrug.”*

Før Sundholm havde Stine ikke noget studierelevant arbejde på sit CV, så det kom bag på hende, at hun blev valgt til stillingen. Hun gik ind til samtalen med en forventning om, at

faglighedens rolle vægtede allermest. Men til hendes overraskelse opdagede Stine, at personlighed og øvrig erhvervserfaring blev det afgørende. Til samtalen talte de nemlig mest om Stines tidligere arbejdsplads, pubben 'Hotel Amager' og den robusthed, sådan et job kræver. På Sundholm handler det også om at være robust og kunne håndtere nogle mennesker, der er voldsomme og utilregnelige. *”De kan jo være påvirkede af alkohol eller stoffer, og de har oplevet nogle grimme ting.”*

Af ren nysgerrighed spørger jeg, hvad hun gør, hvis de taler grimt til hende. Hun svarer, at det oftest kan tackles ved at være glad, snakke roligt til dem og grine lidt med dem. *”Det er meget personligt, for man kender oftest personen. Man skal kunne give igen, men håndtere det med humor.”*

Det er straks sværere, hvis de fortæller om deres private ulykkelighed, f.eks. hvis de har børn, der ikke vil se dem mere. *”Jeg er virkelig begyndt at tænke over, hvordan jeg skal håndtere sådanne situationer. Det er svært at reagere til, for det er svært at sætte sig ind i det. Han er måske en voksen mand, og jeg er en 24-årig ung pige.”*

Gennem kurser i motiverende samtale og med viden om Sprogpsykologi er Stine dog blevet godt klædt på til at håndtere alle mulige former for kommunikation med svært ramte mennesker.

Stine – Studentmedarbejder
Sundholm

TAK FOR NU!

REDAKTION

- Anne Sofie Vestergaard
- Esime Kuada
- Gabrielle Hvid Benn Madsen
- Helle Helle Kjems
- Mette Høegh Pedersen
- Mette Marie Christensen
- Rebecca Tronier

ØVRIGE BIDRAG

- Christina Fogtmann Fosgerau. Lektor, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab
- Paulina Bala. Ejer af Bala Sprog og Undervisning
- Sandra Fredmark. Studerende, KU - Retorik
- Søren Beck Nielsen. Lektor, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab

ØKONOMI

- SPINET modtager støtte fra Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab (NorS)

LAYOUT

- Anne Sofie Vestergaard

FOTO/GRAFISK MATERIALE

- Fotograf: Mette Marie Christensen
- Grafisk materiale: www.pixabay.com - ophavsretsfrie billeder og videoer

TRYK

- Publikum

KONTAKT

- spindet.ku@gmail.com
- www.facebook.com/Spindet/

